

www.e-rara.ch

[Herbarius]

Arnoldus

... Venetiis, [14 Dez.] 1499

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-145940>

Millefolium, Malva, Menta, Mellilotum, Matricaria, Maiorana, Marubium, Moracelsi,
Mercurialis, Mandragora

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

MILLEFOLIUM

¶ Millefolium est herba habens folia similia fo-
 liis feniculi & plurimisq; foliis fulcitū ē unde sū-
 psit nomen. & est frigide & sicce cōplexionis. Vul-
 nera cōglutinat eius succus & sine tumore perfer-
 uat. Succus millefoliis cum decoctione piretri in
 aceto mixtus confert dolori dentium a cā calida.
 Dyascorides autoritate Pandecte capitulo eodē.
 Valet ēt succus eius cōtra urine difficultatē, & idē

ualet contra calculum cum aceto miscēdo. Pāde-
cta. Galiētis. vii. simpliciū capitulo de millefolio
dicit q̄ millefoliū ē siccatiue uirtutis itātū ut cō-
solidet uulnera. Ad ignē sacrum summum reme-
dium est. Succus millefolii cum succo semperui-
ue cum aceto mixtus præsidiū præstat magnū. Et
millefolium secūdū Pliniū caulis est tener similis
feniculo plurimisq; foliis unde & nomē accepit.
nascitur ē palistris locis. Eius emplastrū factū
cum millefolio & edera terrestri cōtusis cum parū
aceti & cum piretro contrito miscēdo & super ma-
xillam applicando multum confert. Et si de eadē
mixtura aliquid apponatur denti dolenti ualebit
eo efficacius. Et fiat emplastrum cum millefolio
& plantagine & urtica cum aceto & sale miscēdo
applicando pulsui manuum & pedum ante pero-
xissimum per horam aufert febrem perioticam.
Confert etiam aqua decoctionis millefolii & plā-
taginis & burse pastoris & rosarum contra fluxū
ianguinis uel contra fluxum quæcunq; uentris.
Vel implastretur super intestina millefolium cō-
tusum cum plantagine & bursa pastoris cum al-
bumine ouorū miscēdo & sup ītestina emplastrā-
do hoc multum ualebit cōtra fluxū intestinorū.

MALVA

M Malva frigida est in primo: humida in secun-
 do gradu. Cuius duplex est maneries scilicet do-
 mesticæ quæ in ortis & ferre in omnibus locis repe-
 ritur. Et est siluestris quæ maluauiscus & bismalua
 dicitur & crescit altius & latiora habet folia & ha-
 bet uiscosâ humiditatē q̄ est minus frigida. Malua
 cocta cū uermiculari & aceto in principio applicata
 apostemati calido cōfert. Ad maturandum apo-

Stemata folia malue cum radice altee & farina fenugreci buliantur cum axungia porci recenti miscendo & ipsa apostemata indurata emplastrando & eius duriciem tollet. Idem confert ad duriciem splenis & epatis. Item fomentum factum quantum ad pedes cum decoctione malue & florum camomillarum & absinthii ualet ad somnum prouocandum in febribus acutis. Item malua cum mercuriali cocta cum carnibus aut oleribus & comesta soluit uentrem in febribus propter uentris constipationem. Item ad menstrua prouocanda recipiat radix malue in modum digiti & aliquantulum radat exterius & inungat cum melle & postea aspergat puluere scamonee & supponat & certum est remedium. Item maluauiscus siue altea plus ualet in presentis casu quam malua quia magis mollificat & maturat quam folia uel radix malue etiam sola radix altee cum axungia porci trita posita supra apostema maturat eius duricie & mollificat & relaxat. Vel fiat unguentum isto modo. R. succum malueui & pulueris farine fenugreci & farine seminis lini cum paribus butiri & olei & cere fiat ex illis unguentum quo ungant apostemata indurata. Item unguentum multum predestat induricie splenis & contra discrasiam pectoris & contra tussim ex causa frigida. & ualet contra asperitatem pectoris & pulmonis. Serapio.

MENTA

Menta calida & sicca est in secundo gradu cuius plures sunt species. Est enim domestica & ortula dicitur & hæc mediocriter calefacit & confortat & est alia silvestris quæ mentastrum dicitur & hæc maiorem habet uirtutem calefaciendi. Menta domestica magis competit usui medicine & uiridis & exiccata est magne efficacitæ. Debet autem exiccari in umbroso loco per annum seruat menta in uirtute

magna. Virtutē hēt dissoluēdi & cōsumēdi & cō
fortādi ex aromaticitate. Itē ad apētītū puocādū
uicio materie frigide & humide peccātis ī ore sto
machi fiat salsamētū ex mēta & cīamomo & galā
ga & par̄ pipis cū aceto. miscēdo. Itē succ' mēte or
tulāe cū aceto mixt' ualet cōtra fetorē oris: gīgiua
rū & dētū os ide abluēdo. Postea fricēt' dētes cū
mēte sicca & eo medius ualebit. Itē decoctio mēte
cū aceto & albumīe oui pdest cōtra uomitū appli
cata ori stōachi: pueniētē ex debilitate uirtutis re
tētiue ex frigida cā. Itē uinū decoctiōis mēte ualet
cōtra sincopī si fuerit sine febre. Cū febre at ualet
succ' mēte cū par̄ aceti cū frusto panis tosti & hu
mectati ī succo tali narib' applicādo & ide fricēt'
labia & līgua & gīgiue & dētes & tpa. & ligēt' sup
pulsatiles: uēas: tpm & brachior̄. & patiēs ēt ma
sticet mētā & humorositatē trāsgliciat. Ad matri
cē mūdificādā folia mēte & arthemisie & abrotāi
in uīo & oleo buliāt' & matricē ide fomētādo. Itē
mēta & anetū cocta cū uīo & oleo & suppoāt' ma
millis pdest cōtra coagulationē lactis. Item deco
ctio duor̄ uel triū māipulor̄ mēte & scabiose ī ui
no suppoāt' ītestinis cōfert cōtra colicā. Itē uinū
decoctiōis mēte & scolopēdrie & absinthei cū pa
rū mellis despūati ualet cōtra opilationē splēis &
epatis & urinaliū uiaꝝ ex hūore frigido causatā.

MELLILOTVM

¶ Mellilotum calidum est & siccū in primo gra-
 du. ipso ē stipticitas pauca cum resolutione. pro-
 pter illud digerit. & est liquefactiuum superflui-
 tatū. & resolutiuum subtiliatiuum & cōfortatiuū
 & sedatiuum doloris isto modo. Recipiantur flo-
 res Keumi. id est flores uiolarum citrinarum &
 folia altee cum farina seminis lini & farina fenu-
 greci & seminis papaueris cum butiro fiat empla

stry mitigatiuū doloris sup apostēata calida appli
cādo. Idē ual; ad apostēata īdurata qa mollificat
& resoluit. idē ual; duriciē splēis & epatis & cōtra
aspitatē pectoris & pulmōis ipsis mēbris ab extra
applicādo. Itē succ^o melliloti uel oleū melliloti di
stilati ī aures cōfert apostēatib⁹ earū & dolorib⁹ ex
florib⁹ melliloti & absinthei & maiorane fiat de
coctio cū q̄ decoctiōe embrace⁹ caput & sedabit
sodā. Itē decoctio florū melliloti & farine fenugre
ci & furfuris tritici cū aceto & applicata apostēati
ani & testiculorū & iuuamētū p̄stat magnū. Auicē
na eodē ca. Itē mellilotū hēt uirtutē cōfortādi sua
aromaticitate & diureticā ex subtilitate substātie.
Vnde uinū decoctiōis ei⁹ cōfortat digestionē uē
tositatē resoluit opilationē renū & uesice apit. Se
mē ei⁹ ī brodiis & cibis cōmixtū cōfert ad p̄dicta
& reddit cibū bōi odoris & saporis. & succ^o melli
loti cū succo celidoie & cū parū pulueris uiridis po
tissimū ē remediū cōtra cācā & fistulā & emoroi
das. Itē suffumigatio cāomillarū puocat mēstrua
& facit abortū. Itē mellilotū coctū ī uino cū mēta
absintheo & emplastrū sup stōachū sedat dolorē
ei⁹. Itē flores melliloti & semē aneti ī uīo cocta &
emplastrata cōfert apostēatibus oculorū. tē si ma
nus alicui⁹ linia⁹ succo melliloti fortiter & sine le
siōe poterit portare ferrū cadēs ītra manū. Pan.

M A T R I C A R I A

Matricaria id est arthemisia quod idem est ut dicit Pandecta capitulo de arthemisia. & dicitur etiam alio nomine mater herbarum. Et est eiusdem complexionis & uirtutis ut arthemisia: existit calida & sicca in tertio gradu. cuius folia competunt usui medicine. Et maioris sunt efficacitae uiridia quam exiccata. Item matricaria confert ad conceptionem perficiendam & contra sterilitatem factam ex humiditate.

XLIX

Recipiatur puluis matricarie & mellisse & rasura eboris cum uino potentur non parum cōferre habet ad conceptionem notanter sumatur post fluxum menstruorum. Etia melissa & matricaria cū succo satirionis in uino bulita & emplastrata super matricem. uel matrix inde fumigata miro modo confert ad conceptionem post purgationem. Prodest etiam si balnietur mulier in aqua ubi cocta sunt arthemisia melissa: matricaria. Et pessaria ex hiis herbis facta scilicet conquassando has tres herbas iam dictas miscendo cum rasura eboris & imponantur spudendis & confert prouocando menstrua. Contra tenasmonem ex frigidityte recipiat paties sumum colifonie posite super carbones deinde calefiat arthemisia super testam addito taxobarbato & hiis herbis calefactis ponantur super lapidem molarem & se deat patiens de super & anus intrabit. istud pro experto habetur. Et ualet contra glandulas quæ nascuntur circa aures & anum: si at prius circa ea loca scarificatio postea supponatur puluis arthemisie & marubii & prodest.

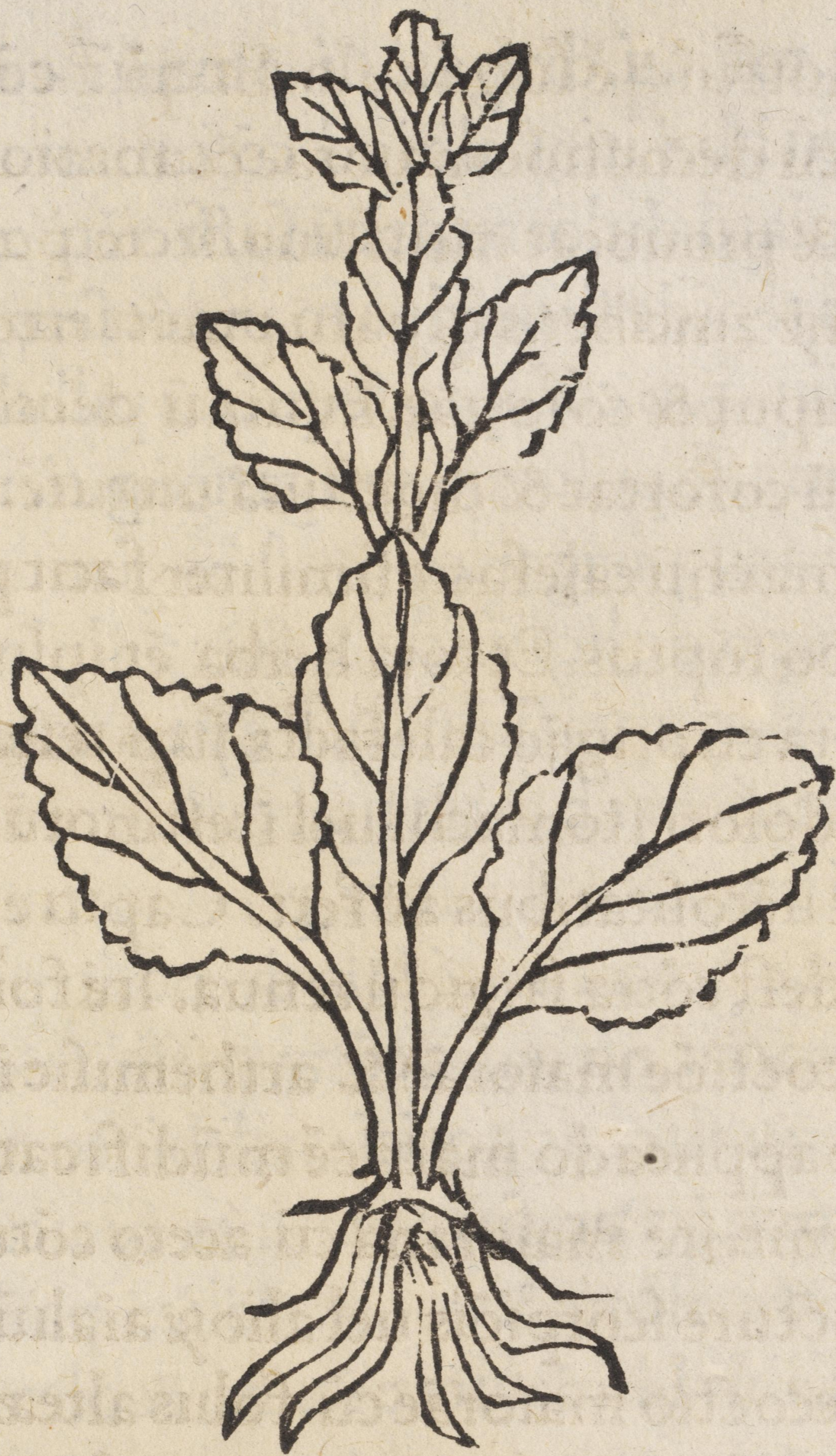

MAIORANA

¶ Maiorana calida & sicca ī tertio gradu. uirtutē
 habet confortandi ex aromaticitate dissoluēdi &
 cōsumēdi & mūdificādi ex qualitatibus suis: ha-
 bet et uirtutē calefactiuā ualde. Et quādo sumi-
 tur in potu decoctionis eius in uino cū cathapu-
 cia & ebulo cōfert ydropicis ī prīcipio ei⁹ & strā-
 guirie. Et quādo succus foliorum eius miscetur
 cum melle & fit linitio cum eo aufert liuorem sã

guinis morfui q̄ ē sub oculo. Et qñ fit nastale uel
pessariū cū decoctiōe maiorāe & abrotani cū albo
contuso & prouocat menstrua. Item puluis maio
rāe cū par̄ zinciberis q̄ parū pireni narib' īflatus
purgat caput & cōfortat. Et uinū decoctiōis eius
stomachū cōfortat & digestiuā uirtutē. & infrigi
datū stomachū calefacit similiter facit puluis ma
iorāe ī cibo sūptus. Et tota herba ēt ipsius maiora
ne ut supra cū origāo calefacta sup̄ testā ī sacco
posita & dolori stomachi uel ītestinorū applicata
dolorē ex uētositatibus aufert. Capiti etiā super
posita p̄dest cōtra frigidū renuā. Itē formētū fa
ctū ex decoctiōe maiorāe & arthemisie ī uino co
cta uulue applicādo matricē mūdificat & super
flua cōsumit. Itē maiorana cū aceto cōtusa & sale
cōfert pūcture scorpiōis uel aliorū aīaliū ueneno
sorū. Itē decoctio maiorāe cū foliis alteæ & farina
fenugreci & seminis lini ī uino ī cā frigida uel cū
aqua ī cā calida miro mō sedat dolore apostema
tū flegmaticorū uel super tortiōes lacetorum uel
neruorū applicata. Item succus eius cū melle lini
tus super uestigia facta post uentositatiōē delet
ea ne appareant cicatrices. Itē caput purgium fa
ctum cum puluere eius ut supra aperit opilatiōes
cerebri ideo ualet in epilentia & paralisi & tortura
oris & emigranea id est dolor capitis. Serapio.

XCI

MARVBIVM

¶ Marubium id est prassium calidum & siccū i
tertio gradu. Virtutē hebet dissoluēdi & cōsumē
di ex qualitatibus suis & ex amaritudine diureti
cū ē dissoluit enī & aperit. Ei⁹ potus cōfert discra
sie pectoris & pulmōis ex flegmate uiscoso. ideo
ualet cōtra asma & contra tussim isto mō. Recipe
succū marubii lb i. ylopi: mellisse añ. m. s. ficuum
siccarum numero. vii. uuarum passularum. o. s. li

m iii

quiricie. rof. ʒ. ii. dragati. ʒ. i. omniū cōtufarū fiat
bulitio cū lib. i. uini albi ad cōsumationem tertiæ
partis: colatū dulcoretur cū sufficiēti zucaro & fi
at potus tepide sumēdus mane & sero p̄ qualibet
uice. ʒ. iiii. quo cōsūpto sequētes pillule sumant̄.
Recipe masse pillular̄ de agarico ʒ. ii. masse pillu
lar̄ fetidar̄. ʒ. i. agarici. ʒ. ʒ. salis gemme gra. i. mi
sce cū sirupo de liquiricia & fiat pillule. ix. Altera
die sumat̄ dyaprasium uel dyadagatū calidū p̄
cōfortatiuis. Et ab extra ualet ungerē minerā pe
ctoris cū unguēto dyalteæ p̄ maiori mollificatio
ne materiæ peccatis. Itē sola decoctio prassii & fi
cuū siccarū i uino ualet cōtra tussim ex frigida cā
& si additur succus liqricie ualebit eo melius. Itē
uinū decoctiōis prassii & seminis feniculi confert
strāurie & dissurie & contra colicā passionē. Ipsa
herba cōfoliis lilii & alteæ i uino & oleo cocta ap
plicata pectini & i testinis i modū emplastri ualet
ad idē ex frigida cā. Cōtra emorroidas inflatas &
nō ulceratas prodest decoctio prassii & aneti cum
uino & aqua salsa & fiat eukacisma id ē sessio sup
ipfas herbas. Contra uermes aurium iniciatur suc
cus eius auribus. Item uinū decoctionis eius aper
tit opilationes splenis & epatis. & mundificat pe
ctus & pulmonem per screanum. & prouocat mē
strua quando bibitur. Serapio.

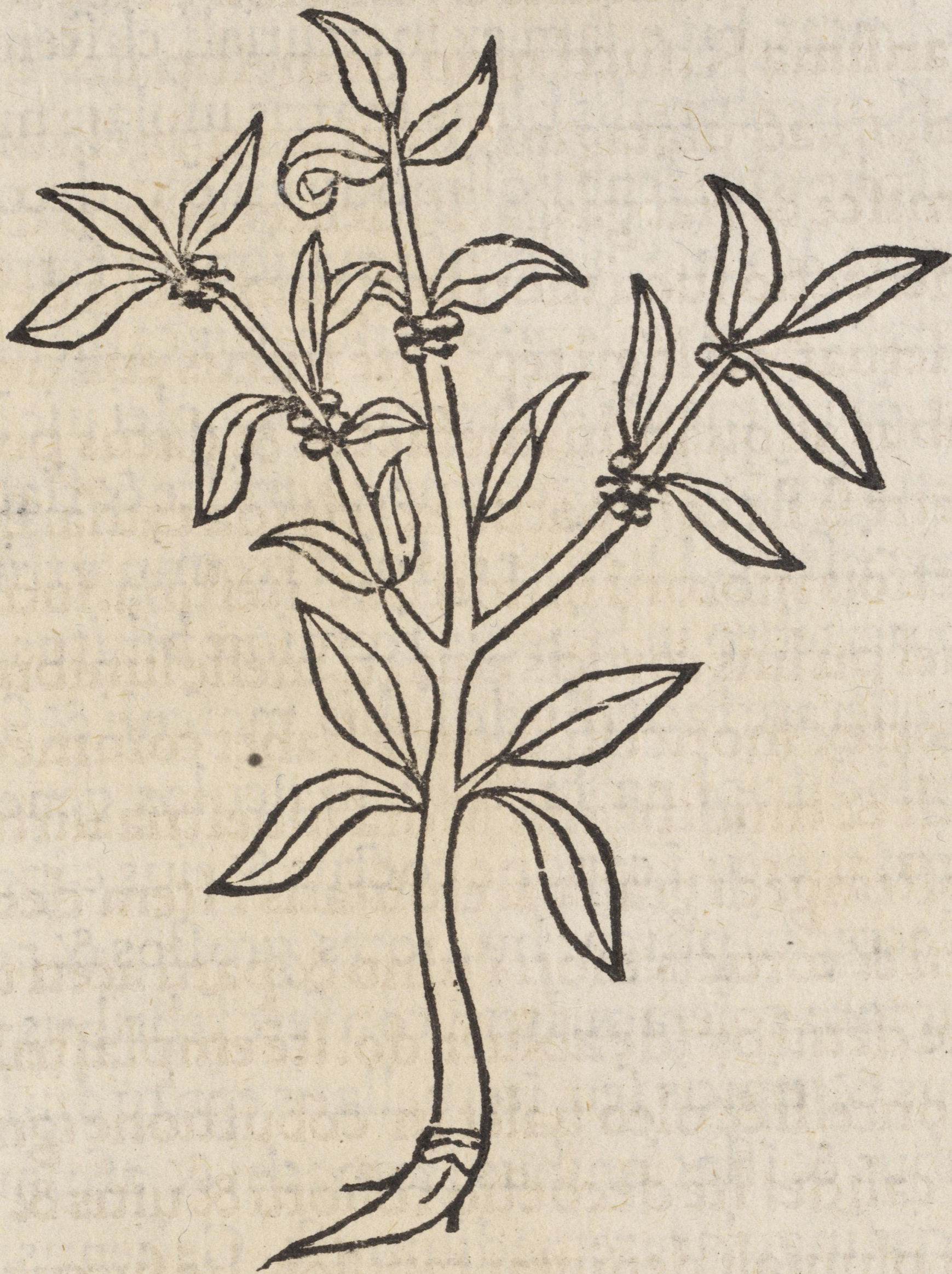

MORACELSI

¶ Moracelsi dulcia sūt calida & humida. sed acetosa sūt ad frigiditatem & humiditatē declinātia & illa sūt domestica. Et sūt siluestria nomine morabacci & sunt frigide & sicce cōplexionis & sunt rubea ī primis & cū sūt nigra colliguntur. Domestica uirtutem habent dissoluendi: consumēdi & mundificandi. Confert contra squinātiā & cōtra casū uulue & brācos & uicina fauciū. Et electuari

m iiii

um ī tali casu cōueniēs dyamoron detur & fit ide
gargarifima R. succi mori domestici uel dyamo
ron. ὄ. i. .s. aq̄ plātaginis. ὄ. iii. aceti mel. roiaꝝ añ.
ὄ. .s. misce & fiat garga. Videlicet ēt loco dyamo
ron decoctio succi mori celsi cum melle de spuma
to & seruat̄ ad lōgū tēp̄. Itē succus etiā de moris
dulcibus aliquātulū calefactus & datus potui sol
uit uētrē si sit cōstipatus ex frigida causa. Et uinū
decoctiōis mororū mūdificat ītestina. succus cor
ticis uel puluis corticis eius cū melle lumbricos ne
cat. Cortex moricelsi uirtutē habet cōsumēdi: dis
soluēdi & mūdificādi. Mora siluestria uirtute ha
bēt cōstringēdi gratia acetositatis. Item decoctio
foliorū & corticis mori ī uino & parū aceti ualet ī
dolore dētiū os īde abluendo. Itē emplastrū ex fo
liis moricelsi & oleo ualet in cōbustione ignis uel
aquæ calide. Itē decoctio foliorū & uitis & ficuū
ī aqua pluuiali denigrat capillos. Itē succus mori
acetosi & foliorū eius confert ad apostemata oris
& uulue & ē ultimū ad squinantia & p̄focationē.
Morꝝ malū ē stomacho corrūpit̄ enī ī eo. Et oportet
ut comedātur omnes speties eius ante cibum.
& post cibum sumpta corrumpuntur: & colericis
non obsunt. Et morum aliquāliter exiccatum re
tinet uentrem & opitulatur dissintericis. Auicen
na eodem capitulo.

MERCVRIALIS

¶ Mercurialis calide & sicce cōplexionis ī primo gradu & ē duplex scilicet masculus & foemina q̄ ē maior & masculus minor. & habet rotūda semina. Pādecta auctoritate Auerrois libro colliget capit. de mercuriali. V terq; mercurialis in cibus elixatus & comestus uentrē soluit. Elixatura eius accepta humores aquosos purgat ut mercurialis cum bletibus & uuispassulis buliātur cum iure carniū

recentium de illo brodio multum sumat & suffi-
ciēter lubricat. Fit etiam ex mercuriali clistere isto
modo. R. mercurialis bletis matris uiolarū malue
añ. m. i. foliorum sene pollipodii añ. ᵒ. i. decoquā-
tur in aqua lib. i. s. ad consumptionem ferre ter-
tiæ partis coletur colature misceatur cassiesistule
extracte. ᵒ. i. benedictæ laxatiue. ᵒ. s. olei uiolarū
olei aneti añ. ᵒ. i. salis gemme. s. s. misce & fiat eue-
ma idest clistere. Dicitur q̄ folia foeminæ trita &
perūcta uertebro uel succus foeminæ bibitus foē-
minas generare facit. Et de foliis masculi & succo
eius simili disciplina factum masculos generare
facit. Item mercu. i capone coctus & eius caponis
decocti acceptū purgat humores grossos & aquo-
sos & nigram coleram. Item confert febribus tem-
poralibus & tipicis seu iterpellatis egritudinibus
tremoribus & iflationibus stomachi & asmaticis
& arteticis singulare remedium est. Galienus. vii.
simplicium. capitulo delinofostida idest mercuri-
ali. ¶ Vtimur quidem omnes eo ad uētris subdu-
ctiones solum. Et uinum decoctionis mercuria-
lis & calamenti sufficiens dyaforeticam est. Pan-
decta eodem capitulo.

MANDRAGORA

☉ Mandragora est frigida & humida i tertio gra
 du scdm Auicena: sed scdm. Padecta e frigida in
 tertio & est i ea cu hoc caliditas pauca. sed in po
 mis mandragore e humiditas pp hac causa iducit
 subet id e somnu pfundu. sed cortex eius radice
 est frigidus multum & cum hoc desiccat. Et qua
 do ex ista radice exhibetur alicui in potu uel in ci
 o cum pane incidit sumens eam in subet idest

Somnum. & ideo utitur cirogici quando uolunt
membrum incidere. Et si radix in uino decoquat
donec minuitur tertia pars & colat & reponitur
& si accipitur ex ea q̄ntitas. ʒ. i. & administratur ad
nimias uigilias & ad sedandos dolores. Et quan-
do fiunt necesse incidere uel cauterizare aliquod
membrum uolumus quod non sentiatur detur
ei in potu prius. .i. uel. ʒ. i. ʒ. succi radiceis cum mel-
licrato facit euomere flegma & coleram sicut elle-
borus: sed si accipiatur nimium occidit. Item qua-
do cortex suppoitur ano sicut suppositorium fa-
cit dormire. Et quando radix eius elixatur cu ebo-
re sex horis mollificat ipsum & facit ipsum abile
ad faciendum quamcunq; figuram uolueris. Ra-
dix uero eius quando fortiter teritur & fit empla-
strum cum ea & aceto curat erisipilam. hoc idem
quando miscetur cum oleo uel melle cofert mor-
sui uenenoso. Et quando miscetur succus radiceis
uel decoctio cum uino & sauit ordeis ualet in se-
dando dolorem iuncturarum & omnes alios do-
lores. Pandecta.